

Klima-og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Oslo, 28.november 2025

Innspill til forskningsprioriteringer Statsbudsjettet 2027

Norge må heve ambisjonen for forskning og hevde seg internasjonalt for å bidra til konkurransekraft, bærekraft og et trygt samfunn.

Norges behov for økt konkurransekraft, samfunnssikkerhet, bærekraft og trygghet fordrer at vi investerer i systematisk, anvendt forskning og teknologiutvikling som tas raskt i bruk og løser vanskelige samfunnsutfordringer. Det krever et nasjonalt forskningsløft.

Bruk forskningsinvesteringene systematisk og treffsikkert for å nå de krevende samfunnsmålene

Perspektivmeldingen tydeliggjør Norges utfordringer, som mangel på arbeidskraft, svak produktivitetsutvikling, fossilavhengig økonomi, klimatilpasning, naturmangfold og samfunnssikkerhet. I sum gir det store omstillingsbehov. Vi erfarer nå hvor raskt endringer kan skje. Det trengs en kraftfull satsing på kunnskapsberedskap og forskning for å utvikle et samfunn med miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft og gi kommende generasjoner forutsetninger for gode liv.

Norges utfordringer er tydeliggjort i Perspektivmeldingen, i Klimameldingen 2035 og meldingen om handlingsplan for Naturavtalen, samt i de geopolitiske diskusjonene. Våre naboland Finland, Sverige og Danmark øker forskningsinvesteringene kraftig frem mot 2030 for å løse sine utfordringer. Likedan foreslår EU-kommisjonen å doble investeringene i forskning og innovasjon, begrunnet i Europas behov for å bli mer konkurransedyktig, mindre karbonavhengig og tryggere samfunn.

De kommende årene blir avgjørende for hvordan vi møter dagens løpende utfordringer som vi har erfart endres raskt, og for hvilket samfunn vi overlater til kommende generasjoner. Norges økonomiske og sosiale situasjon gir oss enda mulighet til å greie å ta samfunnet vårt gjennom det grønne og digitale skiftet til et bærekraftig og trygt samfunn med høy verdiskaping, effektivitet og produktivitet. Investeringen i forskning og innovasjon rettet mot utfordringene må styrkes og brukes målrettet og effektivt. Statens investering må utløse næringslivets forskningsinvesteringer og bidra til fortsatt å bygge samarbeid som utløser store forskningsmidler fra EU og tilgang til den beste forskningen i Europa.

Geopolitisk uro forsterker behovene og følges av opprustning og investeringer i forsvar og beredskap. For å lykkes med de store endringene, trengs konkurransekraft og innovasjon. Men Europa sakker akterut. Derfor setter EU forskning og innovasjon øverst på agendaen og satser tungt på å øke konkurransekraft, akselerere omstillingen og styrke totalberedskapen. Norge har enda større omstillingsbehov enn Europa, og satsning på forskning og innovasjon er avgjørende. Koblingen mellom forskning og evnen til å styrke konkurransekraften er veldokumentert. Parallelt med dette, utfordres forskningens uavhengighet internasjonalt.

Forskningssinstituttene store samfunnsoppdrag er å bidra til å løse samfunnsutfordringer. De jobber tett på samfunnsbehovene og har nøkkelkompetanse for å bidra i omstillingen Norge må gjennom. Instituttene har erfaring med å identifisere og forstå brukerbehov og driver utstrakt forsknings- og teknologiutviklingssamarbeid med bedrifter og offentlige aktører. De er fleksible, uavhengige og internasjonalt konkurransedyktige. Denne kombinasjonen gir en unik innsikt og bidrar til at forskningen blir relevant og tas raskt i bruk. Men denne kapasiteten og kompetansen er ifølge OECD underutnyttet i

Norge. Forskningsinstituttene kompetanse og kapasitet bør utnyttes bedre for å nå fellesskapets mål. Da trengs det et helhetlig forskningssystem og investering i forskning som adresserer samfunnsutfordringer og fremmer forskningssamarbeid på tvers, med næringslivet og offentlige virksomheter og med andre forskningsutførende sektorer.

Forskningen må gis tydelige mål. Forskningsmiljøene og de som eier utfordringene må samarbeide, på tvers av sektorer og interesser i samfunnet. En kraftsatsing på utfordringsdrevet og anvendt forskning, både i offentlig og privat sektor, er nødvendig.

Norge må styrke anvendt forskning for å greie den vanskelige teknologiutviklingen og bygge beste kunnskap for nullutslippssamfunn, samfunnssikkerhet, verdiskaping og grønn konkurransekraft.

Staten skal investere 51,3 mrd. kr i forskning i 2026. I tillegg kommer ca. 3,8 mrd.kr. som benyttes til SkatteFUNN. En synkende andel, ca. 1/5 av de samlede statlige forskningsbevilgningene, konkurranseutsettes gjennom Forskningsrådet. Den andelen av de statlige forskningsmidlene må økes til 30% og økningen må innrettes mot forskningssamarbeid for å løse de vanskeligste samfunnsutfordringene. Forskningsbevilgningene må inngå i sektordepartementenes tiltak for å realisere stortingets ambisjoner med hjelp av beste kunnskap. Forskningsrådets utlysninger må understøtte langsiktig, tematisk og mulighetsskapende forsknings- og teknologiutviklingssamarbeid mellom dem som kjenner utfordringene på pulsen og forskningsmiljøene.

Regjeringen la i 2024 fram Meld. St. 35 (2023–2024), *Bærekraftig bruk og bevaring av natur — Norsk handlingsplan for naturmangfold*. Mål 21 i Naturavtalen er å sikre at kunnskap er tilgjengelig og førende for forvaltningen av naturmangfoldet. For å nå dette målet varsler regjeringen at den vil prioritere forskningsinnsatsen for bærekraftig natur- og arealbruk med følgende tiltak:

- styrke kunnskap om framskrivninger og bruk av scenarioer for naturmangfold
- sikre bedre infrastruktur og kapasitet for miljødata, både nasjonalt og internasjonalt
- styrke arbeidet med overvåking, innhenting av naturdata og kartlegging som grunnlag for naturregnskap
- gjøre kunnskap om naturmangfold mer tilgjengelig for allmennheten og beslutningstakere
- prioritere forskningsinnsatsen for bærekraftig natur- og arealbruk for å blant annet utvikle forskningsbaserte løsninger, verktøy og virkemidler for areal- og naturressursforvaltning og bidra til å se sammenheng mellom internasjonale forpliktelser, nasjonal forvaltning og mål og lokal areal- og naturressursforvaltning
- etablere en senterordning for forskning på bærekraftig natur- og arealbruk i Norges forskningsråd

Å lykkes med dette forutsetter en betydelig styrking av FoU-budsjettene til Norges forskningsråd innenfor bærekraftig natur- og arealbruk. Offentlig investering i forskning må trappes opp fra anslagsvis 0,95% i 2026 til 1,25% av BNP innen 2030, og slik utløse forskning for grønn, digital og rettferdig omstilling og samfunnssikkerhet.

FFA foreslår at Klima- og miljødepartementet øker forskningsbevilgningen i 2027 med 240 millioner kr på Kapittel 1410, post 71. Vi foreslår at det satses på følgende:

1. Bærekraftig natur- og arealbruk

Senterordningen for forskning på bærekraftig natur- og arealbruk var nødvendig og viktig. Men det er også behov for å styrke eksisterende virkemidler og programmer, slik at disse kan inkludere satsinger på blant annet bruk av kunstig intelligens og infrastruktur som skal sikre at miljødata blir tilgjengeliggjort til analyser, i naturregnskap og kommunale beslutningsprosesser.

Kap. 1410, post 71 Strategiske forskningssatsinger styrkes med 155 mill kroner ut over prisvekst

For øvrig mener vi at det er nødvendig at miljøforvaltningen deltar i brukerstyrte forskningsprosjekter for å sikre relevans. Dette øker også muligheten for at ny kunnskap blir tatt i bruk. Miljøforvaltningen

har også en viktig rolle i å etablere og styrke koordineringen av tverrsektorielt arbeid knytta til oppfølgingen av kunnskapsbehovet i Naturmeldinga. Vi foreslår derfor også en styrking av Miljødirektoratets budsjett slik at de kan øke sin deltakelse i forskningssamarbeidet.

2. Natur, arealer og energiproduksjon

Utvikling av mer fornybar energi er nødvendig for å møte fremtidens elektrifiseringsbehov samtidig som hensynet til natur og biodiversitet må ivaretas. Vi foreslår å lyse ut nye Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME) spesifikt rettet mot natur, arealer og energiproduksjon.

Utløsningen bør omfatte tiltak som kartlegging, måling og begrensnings av påvirkninger på biodiversitet og økosystemtjenester, utvikling av innovative teknologier og praksiser, samt styrking av beslutningsstøttesystemer som balanserer hensynet til natur, teknologi og samfunn. Dette vil bidra til å redusere konflikter, sikre bærekraftig utvikling av energiproduksjon og bidra til å realisere nasjonale forpliktelser innen både energi og naturforvaltning.

Kap. 1410, post 71 Strategiske forskningssatsinger styrkes med 40 mill kroner ut over prisvekst

3. Grunnbevilgning til Miljøinstituttene må økes mot internasjonalt nivå innen 2030

Miljøinstituttene grunnbevilgning var i 2024 på 10% av de samlede inntektene. Den bør økes for å bygge ny kunnskap, teknologi og løsninger på områder hvor Stortinget adresserer store utfordringer og hvor instituttene er drivere for omstilling. En styrking av grunnbevilgning til miljøinstituttene bør øremerkes til samfunnsmålene innen klima, miljø og natur og hensynta målene satt i kunnskapsstrategiene for Klima- og miljødepartementet og underliggende direktorater, for eksempel retta mot klimaomstilling, naturmangfold og arealbruk. På denne måten sikres nødvendig kunnskapsberedskap mot natur- og klimakrisa. Grunnbevilgningen til miljøinstituttene bør trappes opp mot internasjonalt nivå på 20% innen 2030.

Kap. 1410, post 71 Grunnbevilgning til miljøinstituttene styrkes med 45 mill kroner ut over prisvekst

FoU-virkemidler må være treffsikre og gi god samfunnseffekt

For å finansiere Stortingets prioriteringer, må en sikre at virkemidler er effektive og treffsikre og utløser ytterligere finansiering og samfunnseffekt. Åpen konkurranse om forskningsmidler sikrer kvalitet og relevans i forskning. Samarbeid mellom de som eier utfordringene og forskningsmiljø gjør at forskningen tas raskt i bruk og at kunnskapen spres og utvikles videre. Omfanget av direkte tildelinger utenfor konkurranse og bruken av rettighetsbaserte ordninger bør vurderes opp mot dokumentert effektive konkurransebaserte virkemidler som utløser stor samfunnseffekt.

SkatteFUNN-ordningen er den eneste rettighetsbaserte FoU-støtten, beregnet til 3,8 mrd kr i 2026. Det bør vurderes om den kan gjøres mer treffsikker, gi mer samfunnseffekt i form av innovasjonshøyde og spredning av generisk kunnskap og utløse mer egenfinansiering fra bedriftene. Vi foreslår at det gjøres en vurdering av innføring av insentiver i ordningen som øker samfunnets verdi av ordningen. Ev midler som frigjøres ved endring av SkatteFUNN-ordningen, bør brukes til mer treffsikre forskningsvirkemidler i Forskningsrådet.

Vi utdyper gjerne forslagene og ønsker lykke til med budsjettarbeidet!

Vennlig hilsen

Lars Andresen
Styreleder FFA

Agnes Landstad
Daglig leder FFA

Forskningsinstituttene Fellesarena organiserer de 33 selvstendige forskningsinstituttene som fyller kriteriene for grunnfinansiering fra Forskningsrådet, til sammen 7300 årsverk og 14 mrd kr i årlig omsetning, derav 1,9 mrd kr fra utlandet. Norge har i sin instituttsektor et velfungerende apparat for anvendt, tverrfaglig og målrettet forskning. Forskningen er innrettet mot samfunnsutfordringene og bidrar til konkurransekraft, innovasjonsevne og omstilling i næringsliv og offentlig sektor. Forskningsinstituttene er forsknings- og innovasjonspartnere for bedriftene og akseleratorer for omstilling i samfunnet.